

szabad tér), a 8-rét könyveké 21.5 cm. (19.5 cm. a polcz, 2 cm. szabad tér); ebből világos, hogy 2 szekrény közt a szabad mozgásra marad alól, a 4- és 2-rét könyveknél 1.21 m., a 8- és 4-rét könyvek közt $1.31\frac{1}{2}$ m., a 8- és 8-rét könyvek közt 1.42 m. A kettős szekrények oldal-szélessége 8- és 8-rét közt 43 cm., a 8- és 4-rét közt $53\frac{1}{2}$ cm., a 4- és 4-rét közt 64 cm.

Ezekből világos, hogy, ha a marburgi kísérlet beválik, ugyanazon könyvmennyiség számára jelentékenyen alacsonyabb és kisebb (keskenyebb) épület lesz a jövőben elég és a régibb 8 könyvtár-emelet helyébe magassági irányban majdnem 9 illeszthető be, ($4\frac{1}{2}$ valódi emelet 4.32 m. magassággal) s hogy a hallei stb. berendezést véve alapúl, minden 7 könyvszekrény helyébe 8-at lehet betenni. Ez pedig a könyvtárak mai szaporodása mellett lényeges körülmény; mert ha egy ily könyvszekrényt 5 méter hosszúnak veszünk, kettősen véve, ez által $10 \times 2.16 \text{ m}^2 = 21.6 \text{ m}^2$ felületet nyerünk, melyre, négyzetméterenként 100 könyvet véve, 2160 könyvvel helyezhetünk el többet. Legyen még itt röviden megemlítve, hogy e könyvszekrények magánhasználatra is berendezhetők (4. ábra) s őket F. zum Egen múlakatos készíti Marburgban (a/Lahn). Az árakra nézve megjegyzendő, hogy egy állvány 1 m. szélességben, három 2- és 4-rét s hat 8-rét könyveknek való polczczal, 25 márkába kerül, minden további méter 22 márkába.

Dr. Wenker terve szerint végre az egyes 2.16 m. magas könyvrakodó emeletek mind szilárd padlóval vannak elválasztva, melyek a világosság átbotcsátása végett Siemens-féle üveglapokból készitendők, mint a marburgi próbaépítményben.

A BERLINI KIR. EGYETEMI KÖNYVTÁR SZAKRENDSZERE.

DESIDERIUSTÓL.

E folyóirat múlt évi folyamában a szerkesztő, dr. Schönherr Gyula ismertette a berlini királyi könyvtár szakrendszerét. Nem kevésbé érdekes az egyetemi könyvtár szakrendszere, mely inkább gyakorlati követelményeket tart szem előtt, midőn egy egyetemi könyvtár rendes könyvanyagát veszi a szakrendszer készítésénél alapúl s nem ideális osztályozást fogad el, ezenkívül e könyvtár beren-

dezésében úgy, mint a könyvek kezelése körül való eljárásban bátran nevezhető mintaszerű könyvtárnak.

A berlini egyetem könyvtára újabb keletű, még nem is az egyetemmel egyidejűleg jött létre. 1829-ben szervezték az egyetemi tanács és rektor kezdeményezésére s ez idő óta több könyvtárral (mint Jaffé híres könyvtárával), a Brandenburgban évenként megjelenő nyomtatványokkal gyarapodva, ma 142,129 kötet könyvet, 67,855 doktori értekezést s az egyetemi oktatás körébe vágó művet, 3897 iskolai értesítőt és 200 kéziratot foglal magában s egy évi (1892/3) növekedése: 2753 mű 4337 kötet, 14,482 doktori értekezés és egyetemi irat, 897 iskolai értesítő.

A könyvtár három részből áll: 1. *Az olvasóterem könyvtára*, az olvasóteremben fölállítva. Itt a leginkább használt kézikönyvek, tankönyvek, forrásgyűjtemények vannak, mintegy 5000 kötet, az olvasóknak ott való olvasásra korlátlanul (kivánatlap stb. nélkül) szabad rendelkezésére bocsátva. 2. *Kézikönyvtár* az olvasóterem könyvtárának kiegészítésére, az akadémiai kiadványok és folyóiratok, mintegy 6000 kötet; ebből kivánatlapra adnak ki; ugyanez az eljárás a könyvészeti művekre nézve, melyek a tisztviselői teremben vannak. 3. *Kölcsönkönyvtár* otthon való használatra, az egyetemi tanároknak és hallgatóknak térítvény mellett (pénzbeli biztosíték nélkül) kötetszám korlátozás nélkül szabad rendelkezésére bocsátva.

A könyvek XI szakaszba vannak sorozva s az egyes szakok számokkal jelölve (Pl. 3,60= theologiai szakban a 60. számú mű.)

E tizenegy szakasz a következő:

- I. Akadémiai kiadványok és enciklopédiák.
- II. Könyvészet és irodalomtörténet. Egyetemek és iskolák.
 1. Általános kritikai folyóiratok.
 2. Általános könyvészet.
 3. Egyetemekre és iskolákra vonatkozó művek könyvésze.
 4. Irodalomtörténet, a. egyetemes b. részleges.
 5. Egyetemek.
 6. Iskolák.
- III. Theologia.
 1. Könyvészet. Folyóiratok. Összes művek. Történet. Enciklopédia.

2. A szentírás különböző kiadásai és magyarázatai.
3. Patrisztika.
4. Egyháztörténet.
5. Különböző tudományágak.

IV. Nyelvtudomány és Filologia.

1. Nyelvtudomány.
2. Klasszika filologia. *a)* Könyvészet. Folyóiratok. Enciklopédia. Történet. Bevezetés és segédtudományok. *b)* Nyelvtanok. *c)* Rhetorika és Stiliztika. *d)* Metrika. *e)* A klasszikus művek kiadásai és fordításai.
3. Újabb nyelvek. *a)* Bevezetés. *b)* Általános román nyelvészet. *c)* Francia és provençal nyelvészet és irodalom. *d)* Olasz nyelvészet és irodalom. *e)* Raetoromán nyelvészet és irodalom. *f)* Német nyelv és irodalom. (*α.* Folyóiratok. *β.* Történet és enciklopédia. *γ.* Nyelvtan. *δ.* Ó- és középfelnémet irodalom. *ε.* Újabb irodalom.) *g)* Angol és angol-szász nyelvészet és irodalom. *h)* Északi nyelvek és irodalom. *i)* Szláv nyelvészet és irodalom. *k)* Keleti nyelvek.

V. Szótárak.

VI. Történet és földrajz.

- A.)
1. Történet könyvésze.
 2. A történettudomány módszertana.
 3. A történetírás története.
 4. Folyóiratok.
 5. Életrajzok.
 6. Kortan.
 7. Heraldika és genealogia.
 8. Epigrafika.
 9. Numismatika.
 10. Paleografia és diplomatika.
 11. Népisme.
- B.)
12. Földrajz és történeti földrajz. *a)* Könyvészet. *b)* Egyetemes földrajzi szótárak. *c)* Földrajz története. *d)* Folyóiratok. *e)* Egyetemes földrajzi tan-könyvek és atlaszok. *f)* Történeti földrajz.

13. Statisztika.
14. Régiségtan.
15. Általános vallástudomány és mythologia.
16. Egyetemes világtörténet.
17. Mivelődéstörténet.
18. Ókor története.
19. Újkor története.
20. Az egyes országok története és földrajza. *a)* Németország. (Forrásismertetés. Folyóiratok. Forrásművek. Feldolgozott művek. Topográfia és statisztika.) *b)* Poroszország. *c)* A többi német tartományok. *d)* Ausztria. *e)* Egyéb országok.

VII. Jog- és államtudományok.

1. Könyvészet. Folyóiratok. Összes művek. Történet. Encziklopédiák.
2. Magánjog.
3. Római jog. *a)* Forrásismertetés. *b)* Forrásművek. *c)* Jogtörténet. *d)* Kommentárok és rendszeres művek.
4. Német jog. *a)* Régibb német jog. *b)* Jogtörténet. *c)* Újabb német jog.
5. Porosz jog.
6. Francia jog.
7. Büntető jog és bűnügyi peres eljárás.
8. Kereskedelmi-, tengeri- és váltójog.
9. Társulati jog.
10. Egyházjog.
11. Nemzetközi jog.
12. Államtudomány. *a)* Egyetemes. *b)* Ókori. *c)* Újabb államtudomány. *d)* Német állam- és közigazgatási jog. *e)* Az egyes német államok államjoga. *f)* Közigazdaságtan.

VIII. Orvosi tudomány.

1. Könyvészet. Folyóiratok. Encziklopédiák. Történet.
2. Boncztan és élettan.
3. Kórtan és gyógytan.
4. Diagnosztika.
5. Gyermekbetegségek,

6. Nőgyógyászat és szülészet.
 7. Elmegyógyászat.
 8. Sebészet.
 9. Szemészet.
 10. Fogorvoslás.
 11. Gyógyisme.
 12. Hasonszenvi gyógyászat.
 13. Egészségtan és nyilvános orvostan.
- IX. Természettudományok.
1. Könyvészet. Történet. Encziklopédiák.
 2. Természettan és Meteorologia. (Folyóiratok. Összes művek. Szótárak. Történet. Tankönyvek.)
 3. Vegytan. (Folyóiratok. Szótárak. Történet. Tankönyvek.)
 4. Természetrajz. *a)* Könyvészet. Folyóiratok. *b)* Fejlődéstörténet és általános természetrajz. *c)* Anthropológia. *d)* Állattan. (Könyvészet. Folyóiratok. Szótárak. Történet. Tankönyvek.) *e)* Növénytan. (Könyvészet. Folyóiratok. Történet. Tankönyvek.) *f)* Ősnövénytan. *g)* Földtan és földisme. *h)* Ásványtan. *i)* Jegecztan. *k)* Paleontologia.
- X. Bölcsészet és művészet.
1. Bölcsészet. *a)* Folyóiratok. Encziklopédiák. Történet. *b)* Bölcsészek művei. *c)* Egyes tudományágak.
 2. Paedagogia.
 3. Művészet. A művészet régiségtana.
- XI. Matematika és csillagászat.
1. Matematika. (Könyvészet. Történet. Folyóiratok. Összes művek. Encziklopédiák. Egyes tudományágak. Tabellák és példatárak.)
 2. Földmértan.
 3. Csillagászat.

A magyar irodalom csak kevés művel van képviselve a könyvtárban, nem úgy mint a királyi könyvtárnál, a hol a kiválóbb magyar művek föltalálhatók s azonkívül ritka hungarikumok is vannak. Pedig a kezdet itt is szépen indúlt. 1842-ben a Berlinben tanuló magyarok mozgalmat indítottak meg egy magyar könyvtár létesítése érdekében. Fölszólították az akkor élő magyar

írókat műveik megküldésére s ilyen és más úton, részben saját költségükön 500 kötet művet gyűjtöttek össze s ezt azután átadták az egyetemi könyvtárnak. De folytatólagos gyarapítására senki sem gondolt s ez úgy van most ott, mint lelkesebb idők buzgalmának emlékjele.

A KÜLFÖLDI IRODALOM
MAGYAR VONATKOZÁSÚ TERMÉKEI
AZ 1894. ÉVBEN.

Összeállította: HORVÁTH IGNAZ.

(Második és befejező közlemény.)

Malcher F. X. Herzog Albrecht zu Sachsen-Teschen bis zu seinem Amtsantritt der Statthalterschaft in Ungarn. 1738—66. Eine biographische Skizze. (Bécs, Braumüller, 1894. 8-r. X, 204 l. 5 képpel. Ára 4 márka.)

Mandello Jules. Le mouvement social en Hongrie (Paris, Giard V. és Brière E. 1894.)

Mausser Josef. Anleitung zur Anfertigung von Kartenskizzen der österr.-ungar. Erdtheile und der Kronländer, der Länder Europas, der Erdtheile und der wichtigsten Flussläufe. Mit Zugrundelegung einfacher Hilfslinien. III. vermehrte u. verbesserte Auflage. Mit 35 Karten-Skizzen. (Bécs, Sallmayer-féle könyvkereskedés, 1894. N. 8-r. 13 l. Ára 80 kr.)

Mayer Franz Martin. Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie. (Bécs, Tempsky, 1894. 8-r. 320 l. Ára ?)

Mayr Michael. Wolfgang Lazius als Geschichtsschreiber Österreichs. Ein Beitrag zur Historiographie des 16. Jahrhunderts. (Innsbruck, Wagner. 1894. IV, 91 l. Ára ?)

Meyers Reisebücher: Oesterreich und das angrenzende Ungarn. VI. Aufl. (Lipsee, Bibliografiai intézet, 1894. 8-r. X, 308 l. Ára 5 márka.)

Miklau Julius. Franz II. Rákóczy. (1676—1735). Ein Lebens- und Charakterbild. (Sonderabdruck aus dem Jahresberichte des I. deutschen k. k. Gymnasiums in Brünn. (Brünn, Knauthé R., 1894. 8-r. 48 l. Ára 50 kr.)

Mittheilungen, Archäologisch-epigraphische, aus Oesterreich-Ungarn. Herausg. von O. Benndorf und E. Bormann. Jahrg. XVII. Heft 1. Mit 16 Abbild. (Bécs, Hölder Alfréd, 1894. N. 8-r. 118 l. Ára 3 frt.)

Mittheilungen des k. k. Kriegs-Archivs. Neue Folge. VIII. Band. (Bécs, Seidel L. W. és fia, 1894. 8-r. 397 l. Ára 3 frt 50 kr)

Mittheilungen, Wissenschaftliche, aus Bosnien und der Herzegovina. Herausgegeben vom Bosnisch-Herzegovinischem Landes-Museum in Serajevo. Redigirt von Dr. Moriz Hoernes. II. Band. mit 9 Tafeln u. 238 Abbildungen im Texte. (Bécs, Gerold Károly, 1894. 4-r. 692 l.)